

Ekonominin ve Emeğin Nabzı

Kapıdaki düşman: stagflasyon

Eylül 2024

Sayı: 3

Ekonomide büyümeden küçülmeye!

Ekonomiye olan güven giderek azalıyor!

Getiri Eğrisi tersine döndü!

Dezenflasyon işliyor, fiyatlar düşmüyor!

Ekonomi stagflasyona doğru gidiyor!

Enflasyon konusunda farklı beklentiler!

Yeni Orta Vadeli Plan ne vaadediyor?

Vergi tarifesi adaletsizliği devam ediyor!

Gençler iş bulamıyor!

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

TÜRKİYE TİCARET, KOOPERATİF, EĞİTİM, BÜRO ve GÜZEL SANATLAR İŞÇİLERİ SENDİKASI

EKONOMİK BÜYÜME

Türkiye ekonomisi bu yılın ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre % 2,5 ve bir önceki çeyreğe göre % 0,1 oranlarında büyüdü. Bu gelişmeler iktisatçılar tarafından son 22 yıldır (istisnai bazı dönemler dışında) yıllık ortalama % 4'ün üzerinde büyüyen "ekonominin uzun sürecek bir durgunluk ve ardından küçülme sürecine gireceği" biçiminde değerlendiriliyor.

"Durgunluk", ekonomik faaliyetlerin ve hâsıla artışının yavaşlaması demektir. Bu yılın geri kalan kısmında ve 2025 yılında ise ekonominin küçülmesi olasılığı söz konusudur. Bir ekonominin iki çeyrek üst üste (6 ay boyunca) küçülmesine ya da negatif büyümesine ise "resesyon" adı verilmektedir.

Sanayideki küçülme alarm veriyor
Tarım sektöründeki büyüme % 3,7 ile sınırlı kalırken, sanayi sektörü % 1,8 oranında küçüldü. Açlık riski artarken, sanayi sektöründeki bu belirgin olumsuz gelişme bir yandan ihracat, diğer yandan da istihdam açısından olumsuz başka gelişmelerin habercisi niteliğindedir. İkinci çeyrekte özel tüketim harcamalarının sadece %1,6 ve kamu nihai tüketim harcamalarının % 0,7 artması, ayrıca gayrisafi sabit sermaye yatırımlarının sadece % 0,5 artması; diğer yandan mal ve hizmet ihracatının % 0,04 artarken, ithalatın % 5,7 azalması ekonominin yönünü aşağıya doğru çevirdiğinin ve daraldığının bariz göstergelerini oluşturmaktadır.

Ücretlerin payı arttı ama ücretli sayısı da arttı

İşgücü ödemelerinin gayrisafi katma değer içindeki payının % 40,8'e yükselmiş olması yılbaşın-

Ekonomide büyümeden küçülmeye!

da asgari ücretin yükseltilmesiyle ilgili bir durumdur. Kaldı ki son 1 yıl içinde (Haziran 2023-Haziran 2024) istihdam edilen işçi sayısının 500,000 kişi civarında artmış olması, gerçekte ücretlerin payının üçte biri aşmadığını göstermektedir.

Türkiye ekonomisinin, durgunluğa sürüklenmesinin (sistemik nedenler dışında) başlıca nedenleri; enflasyonu düşürmek gerekçesiyle uygulanan yüksek faiz politikası, uygulamaya konulan yeni vergiler ve asgari ücrete yarıyıda zam yapılmaması gibi sıkılaştırıcı para, maliye ve gelir politikalarıdır.

Diğer bazı göstergeler de ekonomideki bu daralmayı ortaya koymaktadır. İşyeri kapanmaları, şirket iflasları, konkordato ilanlarındaki artışlar ve sadece son 1 ayda artan 234 bin işsiz bu durumu açıklamaktadır.

Ayrıca, Satınalma Yöneticileri Endeksleri (PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ne halde olduğunu gösteren

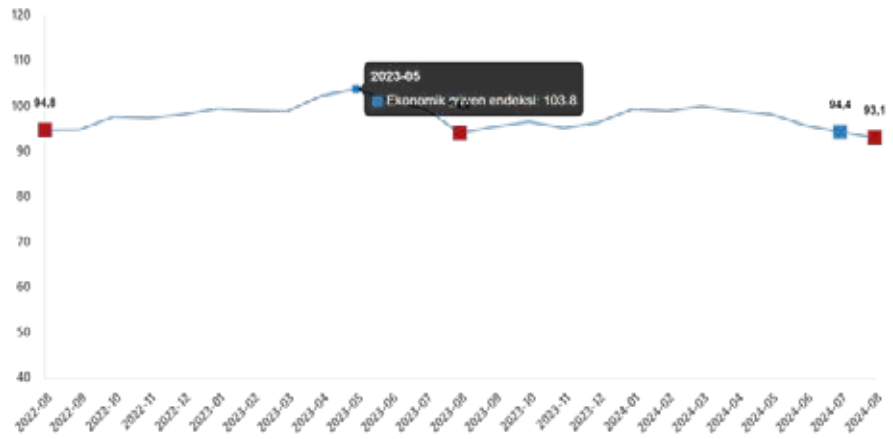
önemli bir göstergedir. PMI'nın 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir iyileşmeye ya da artışa işaret ederken, 50'den küçük olması önceki aya göre kötüleşme ya da düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu endeks, esas alınan ekonomi ya da sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin nicel büyüklüğünü değil, daha ziyade yönünü göstermesi açısından önemlidir.

PMI Endeksi son 5 aydır sürekli olarak düşmüş ve Temmuz'da 47,6'ya gerilemiştir (Ağustos'ta tekrar 47,8'e yükselse de). Yeni siparişlerde üst üste 14 ay yavaşlama kaydedilmiştir. Sanayi üretiminde Kasım 2022'den bu yana en belirgin daralma yaşanmıştır. Ocak-Temmuz 2024'te tüketim mallarında ithalat artışı yaklaşık % 16'ya çıkarken, üretimde yavaşlayan çarklar nedeniyle ara mali ithalatı yaklaşık % 4 azalmıştır.

Ekonomiye olan güven giderek azalıyor!

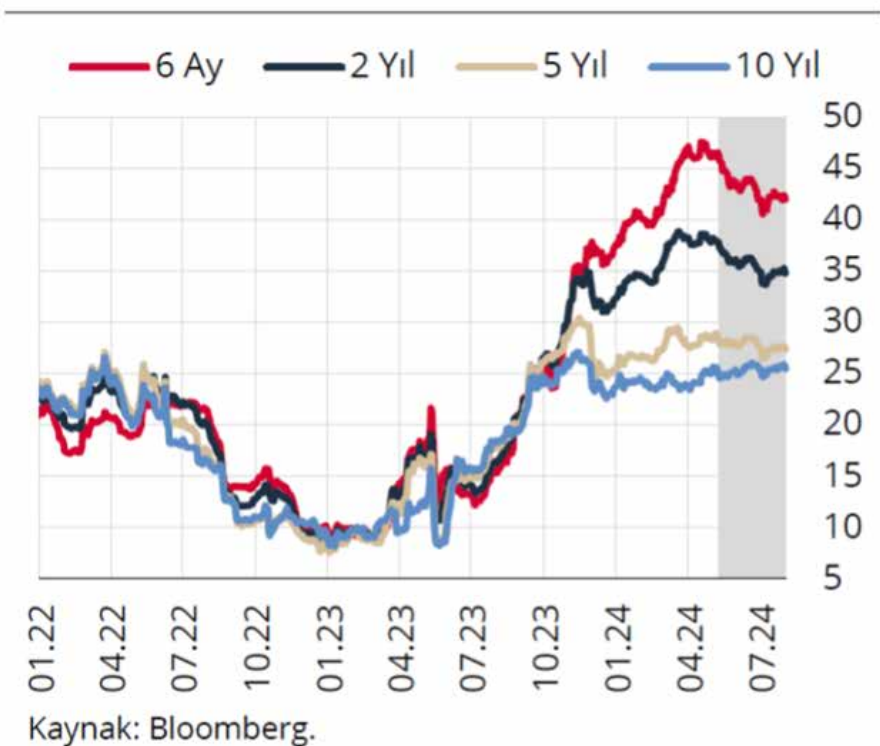
Ekonomik Güven Endeksi Haziran ayında 95,8 iken, Temmuz ayında % 1,5 oranında azalarak 94,4'e gerilemiştir. Bir önceki aya göre Temmuz ayında Tüketici Güven Endeksi % 3,1 oranında azalarak 75,9 değerine (Ağustos'ta 76,4 oldu), Reel Kesim Güven Endeksi İmalat Sanayi) % 1,8 oranında azalarak 98,7 değerine (Ağustos 98,0), Hizmet Sektörü Güven Endeksi % 1,1 oranında azalarak 114,1 değerine (Ağustos 111,8), Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi % 1,5 oranında azalarak 107,1 değerine (Ağustos 107,9) ve İnşaat Sektörü Güven Endeksi % 0,9 oranında azalarak 87,1 değerine (Ağustos 88,0) düşmüştür. (Güven endeksleri 0-200 aralığında değer alabilmekte, endeksin 100'den büyük olması sektörün mevcut ve gelecek döneme ilişkin iyimserliğini, 100'den küçük olması ise kötümserliğini göstermektedir).

Ekonominin ve piyasaların durumu ve açıklanan kârlılık rakamları ve giderek artan şirket iflasları ve konkordatolar bu durumu doğrulamaktadır. Öyle ki İSO 500 Anketine göre, çok büyük şirketlerin dahi kârlılıkları azalmaktadır. KOBİ'lerse ciddi finansman maliyetleriyle karşı karşıya kalmışlardır.

Getiri Eğrisi tersine döndü!

Grafik 2.2.6: DİBS Getirileri (%)

Getiri Eğrisi iktisatçılar tarafından gelecekteki ekonomik büyümeyi ya da durgunluğu tahmin etmede kullanılan bir eğridir. Çünkü farklı vadelere sahip devlet tahvillerinin getiri oranlarıyla oluşturulmaktadır. Eğri normalde yukarı doğru (pozitif) eğimlidir zira riskleri ortadan kaldırabilmek için uzun vadeli tahvillerin getirisi daha yüksek olmalıdır. Ters Getiri Eğrisi, tahvil yatırımcılarının uzun vadeli getiri oranlarında düşüş beklentilerini yansıtır ve bu genellikle resesyon ya da en azından ekonomik durgunlukla ilişkilendirilir. Yani eğri tersine dönmüşse ekonominin durgunluk içine gireceği bekleniyor demektir.

TCMB Enflasyon Raporuna (III) göre, kısa vadeli Hazine bonolarının yıllık getirisi (faizi) uzun vadeli tahvil (tahvil) üzerinde seyretmektedir. Bu durum geçen yıl Ekim ayından bu yana böyledir.

DEZENFLASYON

BUNLARI
BİLİYOR
MUSUNUZ?

EKSİK İSTİHDAM

Eksik istihdamı zamana bağlı eksik istihdam ve yetersiz istihdam olarak iki başlıkta incelemek mümkündür. Zamana bağlı eksik istihdam, TÜİK'in tanımına göre "Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla gelir elde etmek amacıyla daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir."

YETERSİZ İSTİHDAM

Bir kişinin sahip olduğu eğitim ve beceri düzeyine uygun bir işte çalışmaması, bunun yerine potansiyelini ortaya çıkarmasını engelleyen; nitelik ve becerileriyle uyumlu olmayan bir işe razı olması durumudur. ILO, yetersiz istihdamı, işçilerin mevcut çalışma durumları yeteneklerini ve refahlarını sınırlayan nedenlerle değiştirmek istedikleri durumlar olarak tanımlamaktadır.

MEVSİMLİK İŞSİZLİK

Ekonominin bazı sektörlerinde işgücü talebinin yılın belirli mevsimlerine yığılması nedeniyle işgücü talebinin olmadığı/düşük olduğu mevsimlerde ortaya çıkan işsizlik türüdür.

FRIKSİYONEL İŞSİZLİK

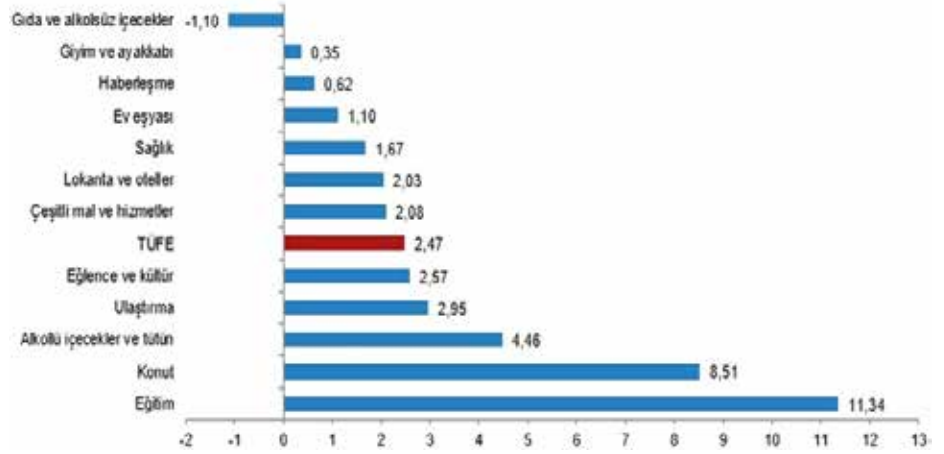
İşgücüne yeni katılan gençler ile çeşitli nedenlerle mevcut işini bırakıp yeni bir iş arayanların oluşturduğu işsizlik türüdür.

Dezenflasyon işliyor, fiyatlar düşmüyor!

Dezenflasyon, enflasyonun çok düşük bir düzeye düşürülmesidir. Bunu sağlamanın en temel yolu sıkı para, maliye ve gelir politikaları aracılığıyla toplam talebi düşürmektir. Genelde faiz oranlarının yükseltilmesiyle yürütülen bu sürecin en önemli maliyeti hâsıla kaybı ve işsizlikteki artıştır.

TÜİK'e göre, Ağustos ayında enflasyon yıllıkta % 51,9'a ve aylık olarak % 2,4'e gerilerken, ENAG'a göre ise yıllık enflasyon % 90,4 ve aylık % 3,5 oldu (böylece iki kuruluşun rakamları arasındaki fark hala iki kata yakın olarak devam ediyor).

Her ne kadar Temmuz ayına göre yıllık enflasyon rakamlarında 10 puana yakın bir düşüş görülse de (rakamların güvenilirliği dışında), Ağustos ayı enflasyonu, 2005 Ağustos ayından bu yana en yüksek enflasyonuna sahip bir ay olarak kayda geçti. Ayrıca ÜFE ile TÜFE arasındaki farkın % 16'ya kadar gerilemiş olması, enflasyonda artık döviz kurunun değil, yüksek kârların etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle de hizmetler sektöründeki enflasyon yüksekliğini korumaktadır (eğitimde aylık enflasyon % 11,3 ve konutta % 8,5).

Ekonomi stagflasyona doğru gidiyor!

Kısaca Türkiye ekonomisi, artık yüksek enflasyonla aynı anda düşük ekonomik büyüme ve yüksek işsizliğin bir arada yaşandığı bir ekonomik kriz sürecine girmiştir. "Stagflasyon" aslında 1970'lerin dünya ekonomisinin hikâyesidir. 2024 yılının ikinci yarısında ise stagflasyon Türkiye ekonomisi üzerinden dünyaya geri dönüş yapmıştır. Öyle ki şimdiye kadar % 60'ın üzerinde bir enflasyonla, ülkede stagflasyonun "flasyon" kısmı yaşanmıştır. Yılın ikinci yarısından itibaren ise "stag" kısmı yaşanacaktır.

Enflasyon konusunda farklı beklentiler!

ENFLASYON

Diğer yandan enflasyon beklentileri ile ilgili karmaşa devam etmektedir. Öyle ki TCMB tarafından uygulanan Piyasa Katılımcıları Anketi (PKA) ve finansal ve reel sektördeki karar alıcı ve uzman kişilere, yine TCMB tarafından uygulanan İktisadi Yönelim Anketi (İYA) ile imalat sanayiinde faaliyet gösteren firmalara ve TCMB ve TÜİK iş birliğiyle yürütülen Tüketici Eğilim Anketi (TEA) ile hane halkına, gelecek 12 aylık dönem için enflasyon beklentilerinin sorulduğu üç farklı anketten derlenen enflasyon beklentileri birbirinden ciddi biçimde farklılık göstermektedir. **Örneğin Piyasa Katılımcıları Anketinde yıl sonu enflasyon beklentisi % 30-40 aralığında iken, Hane halkı Anketinde bu % 70-80 aralığındadır. OVP ise bunu %41,5 olarak açıkladı.** Kısaca fiyatlar alınan onca para politikası önlemine ve epeyce sıkılaşmaya karşılık artmaya devam ediyor. Sektörel enflasyon beklentileri arasında

ayrışma büyük ve toplumun geniş kesimi enflasyonun düşeceğine yönelik ikna olmuş değildir.

Diğer yandan, dezenflasyon hesaplarının büyük ölçüde “enflasyon beklentileri modeli”ne dayandırılmış olması dezenflasyonun başarı ile yürütüleceğine olan inancı sarsmaktadır. Ayrıca, dezenflasyon, fiyatların düşmesi anlamına da gelmediğinden, düşük gelirlilerin, yoksulların, kısaca emekçilerin enflasyon ile imtihanı en az bir iki yıl daha devam edecektir.

Stagflasyon Nedir?

Yüksek enflasyonla aynı anda düşük ekonomik büyüme ve yüksek işsizliğin bir arada yaşandığı bir ekonomik olgudur. Genelde toplam talep yönetimi politikalarının bir sonucu olduğu kabul edilir. Bu kapitalist ekonomiler için bir kâbus gibidir ancak bu gelişme emekçiler için olası en kötü senaryodur çünkü yüksek enflasyon altında işlerini de kaybedebilirler.

Asgari ücret dibe doğru ivmesine devam ediyor!

Asgari ücret her ay erimeye devam etmektedir. Üstelik bu dibe doğru gidiş baskılanan döviz kuruna rağmen hız kesmeden devam etmektedir. Tabloda görüldüğü gibi, asgari ücretli Ocak ayından bu yana yaklaşık 82 Euro, bir diğer ifade ile yaklaşık 3 bin 90 TL değer kaybetmiştir.

Asgari ücretin erimesi konusunda enflasyonun etkisi dövizin etkisinden daha yıpratıcıdır. TÜİK verilerine göre Aralık 2023- Ağustos 2024 arasında, Tüketici Fiyat

Asgari Ücret Seyri (Brüt-Euro)					
Dönem	Haftalık Çalışma süresi (saat)	Aylık Asgari Ücret	Yıllık Toplam Çalışma Saati	Yıllık Asgari Ücret (Gelir) Toplamı	Saatlik Ücret
Ocak	45,0	612	2340	7344	3,14
.....	.....	.....	.....	.....	.....
2024 Temmuz	45,0	558,59	2340	6703,08	2,86
2024 Ağustos	45,0	530,86	2340	6370,32	2,72

Endeksi, yani 8 aylık enflasyon oranı % 31,94 olarak gerçekleşti. Bu ücretlerin Aralık'tan bu yana yaklaşık 1/3 oranında eridiği anlamına gelmektedir. Asgari ücret üzerinden aktarmak gerekirse:

1 Ocak'ta tespit edilen 20.002,50 TL'lik asgari ücretin enflasyon düzeltilmesi ile olması gereken karşılığı 26.392 TL'dir. Kısaca, asgari ücretlinin cebinden 6, 392 TL enflasyon aracılığıyla nedeniyle alınmıştır.

ORTA VADELİ PROGRAM

Davul emekçinin boynunda, tokmaksa sermayenin elinde!

2025-2027 yıllarını kapsayan yeni Orta Vadeli Program (OVP) 5 Eylül'de açıklandı. Asıl olarak iktidarın ekonomiye ilişkin beklentilerini içeren ancak bu beklentilerin nasıl hayata geçirileceğine ilişkin ayrıntıların yer almadığı, temennilerle sınırlı kalındığı bu program, emekçileri bir kenara bırakalım, piyasalarda dahi güven oluşturacak bir bütünlükten, tutarlılıktan ve kararlılıktan uzak görünmektedir.

Öngörüler ekonomik olmaktan ziyade politik!

Öyle ki bu yıla ait ekonomik büyüme gerçekleştirmelerinin ve diğer öncü göstergelerin stagflasyonist bir sürece girildiğini göstermesine rağmen, programda 2024 yılı büyüme oranı sadece % 0,2 oranında düşürülerek % 3,5 olarak öngörülmektedir. 2025'te bu oranın % 4, 2026'da % 4,5 ve 2027'de % 5 olması hedeflenmektedir.

Bu çerçevede OVP'de bu yıl 15,551 dolar olarak tahmin edilen kişi başı gelirin gelecek yıl 17,028 dolara yükselmesi öngörülmektedir. Ekonominin TL cinsinden % 4,0 büyümesi hedeflenirken, dolar cinsinden % 9,5 büyümesinin beklenmesi ve buradan hareketle de gelecek yıl kişi başına gelirin 2,523 dolar birden artması, ancak dolar kurunun ciddi anlamda baskılanması, hatta düşmesi yani TL'nin aşırı değer kazanmasıyla mümkün olabilir.

Ekonominin daraldığı bir yılda kişi başı gelir 2,523 dolar artabilir mi?

Oysa programdaki ihracat hedeflerinin tutturulabilmesi için döviz kurunun yükselmesi, TL'nin değer

kaybetmesi gerektiği bilinmektedir. Nitekim OVP'de 2025 yılı için dolar kuru ortalama 42,0 TL olarak öngörülmüştür. Özetle, kurdaki bu % 13,5'lik artış, dolar cinsinden kişi başı milli gelir artışı açısından ciddi bir çelişki oluşturmaktadır.

Dünya ekonomisindeki belirsizlikler, jeopolitik gerilimler ve özellikle de ülke ekonomisindeki üretime ve faktör verimliliklerine ilişkin olumsuz veriler ortada iken bu büyüme oranlarının tutturulması oldukça zor görünmektedir. Bu hedeflere yaklaşmanın bir yolu iktidarın tekrar enflasyonla büyümeyi seçmesi olabilir. Zira enflasyon hedeflerinde belirgin bir artış söz konusudur. Öyle ki bu programda, daha önceki OVP'deki hedeflere göre, 2024 yılı sonu enflasyon oranı, % 41'5'e; 2025 yılı % 17,5'e; 2026 yılı % 9,7'ye ve 2027 yılı % 7,0'a yükseltiştir.

Bu da ancak izlenmekte olan daraltıcı politikaların gelecek yıldan itibaren gevşetilmesiyle mümkün olabilecektir. Bunun anlamı iktidar blokunun bir erken genel seçimi önümüzdeki iki yıl içinde öngörüyor olmasıdır.

Yüksek enflasyon ve % 9'un üzerinde olması hedeflenen dar anlamdaki işsizlikle birlikte emekçileri ve sendikaları olumsuz yönde etkileyecek diğer başka hedefler de bu OVP'de yer almaktadır.

Güvencesiz çalıştırma pratikleri ve emek sömürüsü artacak!

Bunların başında "işgücü piyasalarının etkinleştirilmesi" hedefi bulunmaktadır. Bu çerçevede OVP'deki sözde "yapısal reform-

lar" başlığı altında, "yeni nesil çalışma biçimleri ve sektörel dönüşümler, işgücü piyasasının değişen koşullara uyum sağlamasını ve daha esnek ve verimli bir yapıya kavuşmasını hedeflemektedir" denilerek, yeni esnek ve güvencesiz çalışma biçimlerinin gündeme geleceğine işaret edilmektedir.

Yani yeni OVP döneminde güvencesiz çalışma biçimleri daha da artacak, örnek olarak daha önce gündeme gelen "belirli süreli iş sözleşmeleri" (geçici işçilik) yaygınlaştırılacaktır. Bu emek sömürüsünü daha da artıran ve örgütsüzleştirmeyi, sendikasızlaştırmayı hızlandıran bir uygulama olacaktır.

Ayrıca, "yönetilen ve yönlendirilen fiyatlar politikası" başlığı altında ücret artışlarının gerçekleşen değil, "beklenen (hedef)" enflasyona göre yapılmak istendiği görülmektedir. Bu hayata geçtiğinde ise gelecek yılın ilk yarısında işçiler için en fazla % 17,5-% 20 gibi bir asgari ücret artışı söz konusu olabilecektir.

Ne yapmalı?

Orta Vadeli Program, egemen sınıfların ekonomik krizden çıkarak kârlılıklarını yeniden artırırken, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi halka bunun faturasını nasıl ödettireceklerinin bir programıdır. Siyasal iktidar tarafından hazırlanan bu program ve ardından gelecek olan 2025 yılı bütçe sürecinde işçi sınıfı sadece ekonomik ve demokratik değil, tüm alanlarda bütünlük mücadeleyi yükseltmek zorundadır.

Vergi tarifesi adaletsizliği devam ediyor!

VERGİ

Kamu maliyesinde kriz kapıda!

Bu yılın ilk 7 ayında merkezi yönetim bütçesinin harcamalar tarafında, % 40'lık bir paya sahip olan cari transferler yıllık % 72 ve kamu teşebbüslerinin görevlendirme giderleri (görev zararı) % 56 ve faiz giderleri % 113 artmıştır. Buna karşılık tarımsal destekleme giderlerindeki artış % 53 ile sınırlı kalmıştır.

2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin düzenleme 29.08.2024 tarihli 32647 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmî Gazete 'de yayımlandı. Buna göre, **2025 yılından itibaren gübre ve mazot desteği ile 17 üründe verilen fark ödemesi (prim) desteği tamamen kaldırılmıştır.**

Gelirler tarafında ise en büyük paya sahip olan vergi gelirlerinin yaklaşık % 13'ü kurumlar vergisinden, buna karşılık % 32'si üçte ikisini emekçilerin ödediği gelir vergisinden, % 33'ü KDV'den ve % yaklaşık % 20'si ÖTV'den sağlanmıştır. **Toplamda dolaylı vergilerin payı % 68'i bulmaktadır. Bu durum da vergilerin yükünün asıl olarak emekçiler tarafından taşındığını göstermektedir.**

İlk 7 ayda verilen ve yıllık % 94 artan bütçe açığı 844 milyar TL'yi, faiz dışı açıksa 177 milyar TL'yi bulmaktadır. Bu durum bütçe açığında yeni bir rekor olup, siyasal iktidarın daha fazla vergi artışı, daha fazla borçlanma ve daha az halka dönük kamu harcamasıyla bu açığı kapatmaya yöneleceğini ortaya koymaktadır.

2024 YILI TEMMUZ AYI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ GERÇEKLEŞMELERİ			
GİDERLER			
	TUTAR (MİLYAR TL)	AYLIK ARTIŞ %	YILLIK ARTIŞ %
TOPLAM GİDERLER	5.406	82	92
CARİ TRANSFERLER	2.106	55	72
GÖREVLENDİRME GİDERLERİ	194	1.020	56
TARIMSAL DESTEKLEME GİDERLERİ	59	375	53
FAİZ GİDERLERİ	667	145	113
GELİRLER			
	TUTAR (MİLYAR TL)	AYLIK ARTIŞ %	YILLIK ARTIŞ %
TOPLAM GELİRLER	4.562	45	91
VERGİ GELİRLERİ	3.825	36	86
GELİR VERGİSİ	1.220	115	124
KURUMLAR VERGİSİ	480	-34	54
DAHİLDE ALINAN KDV	515	-27	120
İTHALDE ALINAN KDV	751	26	65
ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ	744	61	82
GÜMRÜK VERGİSİ	121	43	75
DAMGA VERGİSİ	78	56	80
HARÇLAR	103	19	54
BÜTÇE AÇIĞI	- 844	299	94
FAİZ DIŞI AÇIK	- 177	105	45

Haziran sonunda toplam borçlar 33,9 trilyon TL'ye yaklaştı (faiz hariç). Altı aylık artış 4,7 trilyon TL oldu (% 16). **Bu dönemde oransal olarak borcu en çok artan kesimler, miktar olarak ise şirketlerdir. Borçların milli gelire oranı % 96,5 düzeyindedir.** Bu büyüklük 2021'de % 162 ile zirve yaptıktan sonra, yüksek enflasyon nedeniyle hızla düştü. 2002 yılında borçların % 69'u kamuya aitken şimdi tam tersi bir durum söz konusudur.

O yıllarda, 2001 krizi sırasında IMF'den aldığı borçlar nedeniyle, en çok Hazine borçluydu şimdi ise reel sektörün ve hanelerin borçları daha fazladır.

Yıllarca yüksek cari açıkla büyüyen ekonomi bu kez cari fazla ile daralmaktadır.

Türkiye'nin ihracatı Temmuz'da geçen yılın aynı ayına göre % 13,8 artarak 22 milyar 510 milyon dolar, ithalatı ise % 7,8 azalışla 29 milyar 805 milyon dolar olarak gerçekleşti. Dış ticaret açığı, Temmuz'da geçen yılın aynı ayına göre % 41,8 azalarak 7 milyar 295 milyon dolara geriledi.

Haziran ayında ihracat % 8,3 ve ithalat % 4,4 azaldı. İhracatın ithalattaki karşılama oranı geçen yıl % 79,7 iken, bu Haziranda % 76,4'e geriledi ve Temmuz'da % 75,5'e düştü. Ara mallarının toplam ithalattaki payı % 69,7 (Temmuz'da % 68,6) ve yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ihracatı içindeki payı % 4,1 (Temmuz'da % 2,8) oldu.

Ocak-Temmuz döneminde dış ticaret açığı % 32,4 azalarak 73,9 milyar dolardan, 49,9 milyar dolara geriledi. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2023 Ocak-Temmuz döneminde % 65,9 iken, 2024 yılının aynı döneminde % 74,9'a yükseldi.

Cari işlemler dengesi, yaz ve turizm mevsimi etkisi ile bu Haziran ayında 407 milyon dolar fazla verdi. Diğer taraftan geçen yılın aynı ayındaki cari fazlanın 768 milyon dolar olduğu dikkate alındığında, aslında cari fazlanın bu ayda % 47 gerilediği ve cari dengenin yapısal sorunlarının sürdüğü görülmektedir.

İSTİHDAM

İşsizlik tekrar yükselişe geçti!

İşsizlik Oranı (Dar) (2024 Haziran ayı)	% 9,2
İşsizlik Oranı (Kadın) (Haziran ayı)	% 12,4
İşsizlik Oranı (Erkek) (Haziran ayı)	% 7,6
İstihdam Oranı (Haziran ayı)	% 49,3
İstihdam Oranı (Kadın) (Haziran ayı)	% 32,1
İstihdam Oranı (Erkek) (Haziran ayı)	% 66,9

TÜİK, 2024 Haziran ayında işgücü istatistiklerini açıkladı. Buna göre, resmi istihdam oranı % 49,3 iken; resmi işsizlik oranı % 9,2 oldu. Böylece 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı Haziran ayında bir önceki aya göre 234 bin kişi artarak 3 milyon 305 bin kişi oldu. Ancak geniş tanımlı (atıl) işsizlik % 29,2 ile resmi (dar tanımlı) işsizlik oranının oldukça üstündedir.

İstihdam ve işsizlik verileri, cinsiyete dayalı olarak da önemli ölçüde farklılaşmaya devam etmektedir. Kadınlarda dar tanımlı işsizlik oranı Haziran ayında % 12,4 iken; (dar tanımlı işsizlik oranına zamana bağlı eksik istihdam edilenlerin, iş bulma ümidini kaybedenlerin, iş aramayıp çalışma isteği olanların eklenmesiyle hesaplanan) geniş tanımlı kadın işsizliği oranı % 35'lere kadar çıkmaktadır.

Gençler iş bulamıyor!

İş bulabilenlerse eksik istihdam ediliyor!

Genç işsizliği, Türkiye emek piyasasının en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Ne eğitimde ne istihdamda olan; diğer bir deyişle “boşta gezen” 15-24 yaş arasındaki gençlerin sayısı 2,4 milyonu aşmaktadır. Bu açıdan Türkiye OECD ülkeleri arasında ilk sıradadır. Diğer yandan bir iş bulup çalışabilen gençler arasında zamana ve eğitim düzeyine bağlı eksik istihdam edilme durumu oldukça yaygındır. Üniversite mezunu gençler, eğitim düzeyleri ve niteliklerine uygun iş bulmakta zorlanırken, üniversite mezunlarının lise ve ilköğretim düzeyinde eğitim gerektiren işlerde çalışmak zorunda kaldıkları görülmektedir. Nitekim sendikamız üyeleri arasında da temizlik görevlisi ya da büro işçisi olarak çalışan lisansüstü mezunları oldukça yaygındır. Üniversite ya da lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan gençler, çalıştıkları işlerin gerektirdiğinden fazla eğitim düzeyine sahip olma, eğitim

alanlarının dışında işlerde çalışma, çalıştıkları işlerde kullanamadıkları becerilere sahip olma, gönülsüz olarak kısmi zamanlı istihdam edilme, benzer niteliklere sahip akranlarından daha az gelir elde etme gibi önemli sorunlarla karşı karşıyadır. Tüm bunlar, Türkiye'de ekonomik büyümenin nitelikli iş yaratamadığını ve hatta işsizlik oranları göz önüne alındığında büyümenin istihdama bir katkı sağlamadığını açıkça göstermektedir.

Türkiye'de ekonominin büyüdüğü dönemlerde dahi işsizlik ve istihdam verilerinde kayda değer bir gelişme gözlenemez ve hatta geniş tanımlı işsizlik giderek artarken; ekonomik büyümenin bu yılın ikinci çeyreğinde yüzde 2,5'e kadar gerilemesi, işsizlik ve istihdama ilişkin tablonun daha da kötüleştiğinin açık bir kanıtıdır. Türkiye ekonomisinde, istihdam yaratmayan büyüme olgusu, yapısal bir sorun olarak varlığını korumaktadır.

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

TÜRKİYE TİCARET, KOOPERATİF, EĞİTİM, BÜRO ve GÜZEL SANATLAR İŞÇİLERİ SENDİKASI

Tez-Koop-İş Sendikası Genel Merkezi - Mebusevleri, İller Caddesi No:7 06580 Tandoğan-Ankara Tel: 0312 213 3444 Faks: 0312 213 3430